

ХОЛІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Здоров'я молодого покоління є одним із найважливіших показників якості функціонування освітньої системи у найбільш розвинутих країнах світу. У зв'язку з цим, одним із пріоритетів державної політики у сфері освіти стає створення оптимальних умов для формування, збереження й зміцнення здоров'я учнівської молоді, на чому наголошується в Конституції України, законах України "Про охорону дитинства", "Про загальну середню освіту", "Про вищу освіту", Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року та інших нормативно-правових документах. У той же час, реалії сьогодення вказують на те, що в Україні питання збереження здоров'я у навчально-виховному процесі мають переважно декларативний характер, а стрімке погіршення стану здоров'я учнівської молоді в останні роки стає загрозою для прогресивного розвитку нашої країни.

Дана ситуація вимагає пошуку нових комплексних підходів до організації навчання й виховання з урахуванням сучасних наукових досліджень у галузі здоров'язбереження, заснованих на розробці механізмів формування нового мислення.

Історико-педагогічний аналіз ідей та досвіду формування уявлень про здоров'я показує, що проблемі збереження та зміцнення здоров'я молодого покоління приділяли увагу видатні філософи, педагоги, лікарі протягом усієї історії людства. У наукових працях видатних педагогів і медиків це питання розглядається у таких аспектах: психолого-педагогічні засади педагогіки здоров'я (В. Бабич, Ю. Бойчук, Т. Бойченко, Ю. Васьков, Л. Ващенко, В. Горащук, О. Іонова, С. Кириленко, С. Омельченко, В. Оржеховська, С. Страшко, Л. Сущенко, М. Вергу та інші); розробка та використання здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі (С. Гаркуша, О. Дубогай, В. Єфімова, Ю. Лук'янова, О. Міхеєнко, М. Смірнов, Ю. Цюпак та інші); вплив навчально-виховного процесу на здоров'я учнів (В. Бобрицька, О. Ващенко, Л. Горяна, А. Дубогай, С. Кириленко, С. Лапаєнко, О. Омельченко, С. Свириденко, С. Тищенко, Н. Хамська, В. Шахненко, L. Maxwell., E. Chmielewski S. Johnson, та інші); проблеми створення сприятливого освітнього середовища (Т. Бережна, О. Макагон, А. Цимбалару, І. Щербак, С. Щудро, М. Kytta, С. Weinstein, A. Woolfolk та інші). Як видно з аналізу змісту зарубіжних та вітчизняних публікацій питання збереження здоров'я молоді досліджується за різними аспектами, але системних досліджень щодо формування, підтримки та збереження здоров'я у освітньому просторі, на жаль, немає.

Одним із ефективних шляхів вирішення цієї проблеми вважаємо втілення у навчання концепції формування здоров'язбережувального світогляду, а також впровадження здоров'яорієнтованого супроводу в освітній процес вищих навчальних закладів України. Реалізація визначених у Концепції положень сприятиме формуванню здоров'яорієнтованого мислення молодого покоління;

застосуванню здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному процесі; організації педагогічного процесу з урахуванням здобутків ноосферної освіти щодо функціонування лівої та правої півкуль головного мозку в гармонійній взаємодії; створенню здоров'яорієнтованого освітнього середовища.

Актуальність втілення у навчальний процес концепції формування здоров'язбережувального світогляду полягає у тому, що незважаючи на розробку та впровадження сучасними науковцями достатньо великої кількості технологій збереження здоров'я, численні дослідження медиків, валеологів, педагогів підтверджують тенденцію до постійного зниження показників здоров'я молодого покоління.

Установлено, що здоров'я людини визначається характером її світоглядних уявлень, які здебільшого формуються у молодому віці. У зв'язку з цим, на сьогоденному етапі розвитку педагогічної науки питання наукового обґрунтування та реалізації положень концепції формування здоров'язбережувального світогляду набуває особливої актуальності.

Реалізація визначених у Концепції положень сприятиме формуванню у студентської молоді здоров'язбережувального світогляду, що базується на холістичному підході до вивчення людини, закономірностях функціонування її фізичної, психічної та духовної складових, а також розумінні здоров'я як показника правильності обраного способу життя, моделей безпечної поведінки, гармонійної взаємодії організму з навколишнім середовищем.

Високий рівень сформованості здоров'язбережувального світогляду характеризується цілісною єдністю: усвідомленого дотримання здорового способу життя та моделей безпечної поведінки; ціннісного ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих; науково обґрунтованих знань про: здоров'я, методи і засоби його контролю, збереження та зміцнення; шляхи, методи протидії інфекційним та неінфекційним захворюванням; новітні методики досягнення високої працездатності та тривалої творчої активності; створення сприятливого навколишнього середовища.

Авторами концепції накопичений значний багаторічний досвід з питань валеологічної освіти та комплексного оздоровлення молодого покоління [4]. Зокрема, на базі науково-дослідної валеологічної лабораторії Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна під керівництвом д.б.н., проф. М.С. Гончаренко було проведено системні дослідження в галузі валеології, розроблено програми моніторингу стану здоров'я шкільної та студентської молоді та комплексні методики оздоровлення, виявлення освітніх факторів ризику [1], організовано численні міжнародні науково-практичні конференції, семінари, круглі столи, виставки-презентації, тренінги, що має велике значення для розвитку здоров'язбережувальної освіти і педагогічної науки в цілому.

За матеріалами досліджень було захищено дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я) [2; 3], проте, проведені науковцями дослідження, безумовно, не вичерпують всіх питань, пов'язаних із збереженням здоров'я молодого покоління. Перспективи подальшого розгляду даної проблеми вбачаємо в необхідності формування здоров'язбережувального

світогляду як фундаментальної платформи розвитку сучасної педагогічної освіти.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що накопичений авторами науковий потенціал дозволить успішно вирішити завдання, спрямовані на розробку системи формування здоров'язбережувального світогляду сучасної молоді та здоров'яорієнтованого супроводу навчально-виховного процесу в цілому.

Література

1. Bellorin-Herrera O.M., Kavatska O.V. Health Oriented Environment in a General Education Establishment: Special Course for "Human Health" Specialty Students // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: зб. наук. пр. – Х.: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2014. – Вип. 43. – С. 5–17.

2. Корженко І.О. Підготовка майбутніх учителів основ здоров'я до застосування здоров'язбережувальних технологій в основній школі: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2016. – 20 с.

3. Куйдіна Т.М. Формування ціннісного ставлення до здоров'я майбутніх учителів у процесі навчання валеології: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2012. – 20 с.

4. Удовенко М.А. Проблема формування здорового способу життя підростаючого та молодого покоління як необхідна умова успішного безперервного розвитку України // Матер. Криворізької сесії I Всеукр. наук.-пр. конф. з Міжнар. участю "Придніпровські соціально-гуманітарні читання" (м. Кривий Ріг, 24 листоп. 2012 р.). – Кривий Ріг, 2012. – Ч. 4. – С. 137-138.

Бережна Т.І.

ДНУ "Інститут модернізації змісту освіти"

МОДЕЛЬ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ: СТРУКТУРА І КРИТЕРІЇ

Розроблення та реалізація моделей інноваційних загальноосвітніх навчальних закладів є потужним механізмом визначення і досягнення нової якості середньої освіти. На їх основі педагогічні колективи можуть запроваджувати більш ефективну освітню діяльність у своїх навчальних закладах адже інноваційний розвиток системи середньої освіти значною мірою залежить від розроблення моделі кожного навчального закладу.

У педагогіці "модель" – це опис майбутньої системи, яку прагнуть створити педагоги, учні та їхні батьки [4]; «позначення схеми або плану дій педагога під час педагогічного процесу, її основу становить діяльність учнів, яку організує, вибудовує вчитель» [4]. За визначенням В. Штоффа, модель – це система, яка уявлена або впроваджується; відображає об'єкт дослідження і здатна його замінити; її вивчення дає нову інформацію про об'єкт дослідження [14, с. 19].

Великий тлумачний словник сучасної української мови дає таке визначення поняття "модель" (з франц. *modele*) – це уявний чи умовний (зображення, опис, схема, креслення, графік, карта тощо) образ якого-небудь об'єкта, процесу або явища, що використовується як його «представник» [2, с. 683]. Т.Новікова розглядає «модель» як ідеальне бачення, свідомо обмежений вибір характеристик досліджуваного об'єкту, обумовлений метою дослідження та парадигмою конкретної наукової дисципліни [7, с. 64].